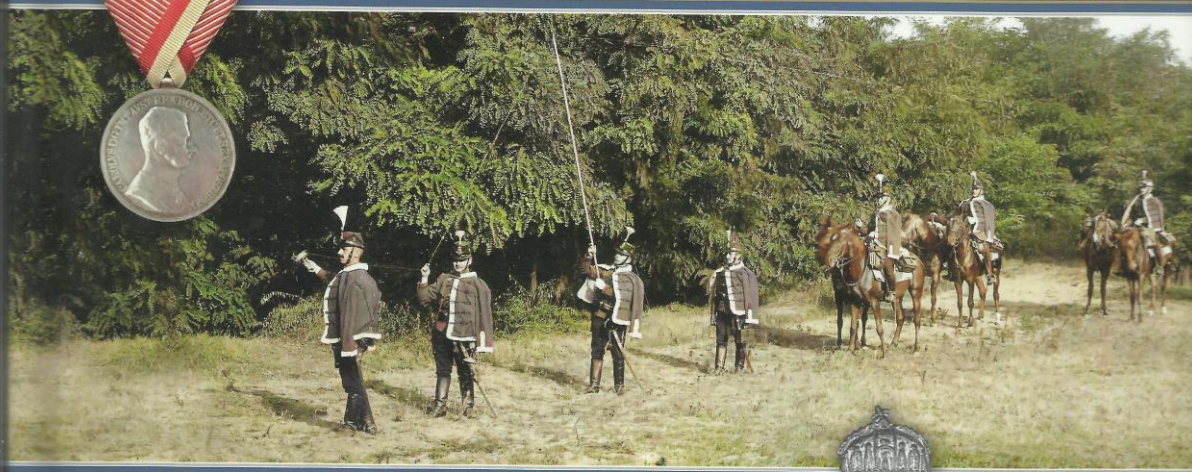

MIKITA JÁNOS – TERNYÁK ISTVÁN –
HORVÁTH LÁSZLÓ FERENC – SÁFÁR JÓZSEF

A MAGYAR KATONAI HÍRADÁS TÖRTÉNETE I.

A HADSEREG ÉS A HADITENGERÉSZET HÍRKÖZLÉSE,
ÖSSZEKÖTŐ, TÁVÍRÓ- ÉS POSTAI SZERVEZETEI
AZ 1848–49-ES SZABADSÁGHARC TÓL
AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚ VÉGÉIG (1848–1918)

ZRINYI KIADÓ

Az ellenségről, a saját csapatok helyzetéről, a hadszíntérről, a terepről és az időjárásról szóló információ időbeni, pontos és hiteles továbbítása minden katonai művelet sikeres teljesítésének elengedhetetlen feltétele. A katonai hírközlés eszközei a technikai fejlődéssel összhangban változtak, az egyszerű fény- és hangjelzésektől, gyalog- és lovas futároktól, postagalamboktól kezdve az optikai távjelző, az elektromos, majd elektronikus eszközökön át a korszerű számítógépes, hálózatközpontú, komplex vezetési információs rendszerek megjelenéséig. Az eszközök fejlődésével összhangban alakultak ki és folyamatosan növekedtek az ezen eszközök telepítésére és üzemeltetésére specializálódott kisalegység-, majd század-, zászlóalj- és ezredszintű szervezetek. Az elektromos hírközlő eszközök megjelenését követően Magyarországon ezeket a szervezeteket táviró-, majd összekötő, végül 1925-től híradócsapatoknak nevezik.

Jelen kötet a magyar katonai híradás történetét 1848-tól 1918-ig foglalja össze. A több kötetből álló sorozat 1990-ig tekinti át a katonai vezetési rendszer kiemelt jelentőségű szakterületének, a szakcsapat és eszközeinek fejlődését, változásait.

shop.hmzrinyi.hu

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ	8
BEVEZETŐ	10
HÍRKÖZLÉS AZ 1848–49-ES SZABADSÁGHARCBA, VALAMINT AZ OSZTRÁK HADSEREG TÁVÍRÓ- ÉS POSTAI SZERVEZETEI 1848–1860 KÖZÖTT	13
A Bécs–Pozsony közötti távírvonal	13
Az osztrák császári haderő hírközlő eszközei 1848–49-ben	13
A magyar hadügyminisztérium szervezete és az első honvéd vezérkar létrejötte 1848-ban * Hírközlés az 1848–49-es szabadságharcban	15
A távírhálózat fejlesztése és a távíróügy szervezeti elemei 1850–1861 között	17
A cs. kir. hadsereg háborús vezető szervei	18
Tábori távíró az 1859-es olaszországi hadjáratban	19
AZ OSZTRÁK HADSEREG TÁVÍRÓ- ÉS POSTAI SZERVEZETEI (1861–1866)	23
A cs. kir. tábori posta	23
A cs. kir. tábori távíró	24
Hírközlés az 1864-es dán háborúban	25
A vezérkar megnevezés bevezetése és az első távíróüggyel is foglalkozó vezérkari iroda létrehozása 1865-ben	25
Hírközlés az 1866-os porosz–osztrák–olasz háborúban	25
A magyarországi távírhálózat fejlesztése	29
AZ OSZTRÁK–MAGYAR MONARCHIA TÁVÍRÓ- ÉS POSTAI SZERVEZETEI (1867–1882)	31
A magyarországi távírhálózat és posta a kiegyezést követően	31
A Monarchia fegyveres erői	32
A cs. kir. hadsereg háborús vezető szervei	33
A cs. kir. tábori posta	35
A cs. kir. tábori távíró	37
A tábori vasútosztagok távíró beosztásai	40
Tábori optikai jelzőosztagok felállítása	40
A magyarországi polgári távírószervezetek felépítése és a budapesti híradástechnikai üzemek létesítése	43
Az összeköttetés (hírközlés) fajtái (eszközei)	43
A tábori postánál alkalmazott m. kir. postai közegek szolgálati ruházata (1874)	45
A tábori távírdánál alkalmazott m. kir. távírdai közegek szolgálati ruházata (1874)	47
Az állami távíróügy vezetése a Monarchiában	47
Szervezeti változások és a távíróiroda létrehozása a cs. kir. vezérkarnál 1875-ben	49
A hadsereg-főparancsnokság és hírközlő szervei	50
Tábori jelzőosztagok	51
Részvétel az óbudai távírvonal helyreállításában	52
Az 1877. évi tábori távírószervezet	52
Hírközlés Bosznia és Hercegovina megszállása idején	55
Hírközlés az 1882. évi hercegovinai, dél-boszniai és dél-dalmáciai felkelés idején	58
Az első budapesti telefonközpont	59
Távírdák felhasználása hadicélokra	61

AZ OSZTRÁK–MAGYAR MONARCHIA TÁVÍRÓ- ÉS POSTAI SZERVEZETEI (1883–1910)	63
A vasút- és távíróezred	63
A katonai távíróügy (híradás)	66
Szervi határozványok a tábori jelzőosztatok számára (1888)	68
A vasút- és távíróezred békeszervezetének változásai 1889-ben	69
A vasút- és távíróezred békeszervezete, valamint a távíróügy változásai 1892-ben	71
Szervi határozványok a hadrakelt sereg számára (1893)	74
A m. kir. Honvédelmi Minisztérium felépítése (1894)	75
A magyarországi távíró- és távbeszélő-hálózat intenzív fejlesztése	76
A lovas távírószolgálat és a lovas távírótanfolyamok	79
Új technikai eszközök rendszerezése	81
A léggömbosztatok hírközlő eszközei	84
A tábori postához és a tartaléktávíró-osztatokhoz beosztott m. kir. posta- és távírdaközegek szolgálati ruházata	84
Posta- és távírda-vezérigazgatóság létrehozása a m. kir. Kereskedelemügyi Minisztériumnál (1896)	86
Az összeköttetés (hírközlés) eszközei (1897)	86
A közös hadsereg tábori távírókiadásainak tervezése az 1899. évi költségvetésben	87
Az 1902. évi mozgósítási utasításban meghatározott háborús távírószervezetek	87
A háborús távírószervezetek feladatai	90
Gyalogos és lovas távírótanfolyamok 1904–1909 között	91
A gyalog-távírójárőrök szervezete	91
A cs. és kir. vezérkar és távíróirodája 1904–1910 között	92
A cs. és kir. haditengerészet hírközlése	93
Az 1906-os adriai szikratávíró-kísérlet	95
Optikai távjelzőszolgálat a m. kir. honvédségben	95
Az állami távíróvonalakhoz való csatlakozás szabályozása	96
A Magyar Katonai Közlöny megjelenése	96
A hadsereg-főparancsnokság távíró- és postai szervezetei 1909-ben	98
A közlekedési dandár felállítása	100
Távbeszélő- és távjelzőutasítás a m. kir. honvéd gyalogság számára	101
Javaslat a tábori távíró átszervezésére (1910)	102
AZ OSZTRÁK–MAGYAR MONARCHIA TÁVÍRÓ- ÉS POSTAI SZERVEZETEI (1911–1914)	105
A távíróezred felállítása	105
Távíró-utasítás a hadrakelt sereg számára (1911)	111
A magasabbparancsnokságok távíró- és postai szervezeti elemei 1911-ben	118
Gyalogos és lovas távírótanfolyamok	121
A honvéd központi lovasiskola távírótanfolyamainak tanterve	122
Távbeszélő- és távjelzőutasítás a cs. és kir. utászcsapatok számára	122
A léghajós osztag eszközei	123
A Hadi Távíró Központi Vezetőség feladatai és a háború esetén bevezetésre tervezett kivételes intézkedések (1912)	124
A cs. és kir. vezérkar rejtjelcsoportjának létrehozása és a békeidőszaki rejtjelzés	125
A cs. és kir. vezérkar és távíróirodája 1911–1914 között	126
Szervezeti változások és a távíróiroda létrehozása a haditengerészetnél 1913-ban	128
Az erődüzérség összeköttetései	130
A honvédtüzérség létrehozása	130
A hadrakelt sereg magasabbparancsnokságainak szervezete 1913-ban	131
A cs. és kir. tábori posta 1914-ben	132
A közlekedési dandár és a távíróezred 1914-ben	135
A honvéd távíróügy átszervezése 1914-ben	135
A távíróügy és a távírószervezetek a m. kir. honvédségnél 1914-ben	136

A távírhálózat felépítése 1914-ben	138
A magyarországi posta-, távíró- és távbeszélő-hálózat 1914-ben	141
TÁVÍRÓ- ÉS POSTAI SZERVEZETEK AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚBAN (1914–1918)	143
A távírószervezetek főbb változásai	143
Az Osztrák–Magyar Monarchia szárazföldi hadereje 1914-ben	144
Az Osztrák–Magyar Monarchia szárazföldi haderejének rendfokozati jelzései	145
Az Osztrák–Magyar Monarchia léggjáró csapatai 1914-ben	148
Az Osztrák–Magyar Monarchia haditengerészete 1914-ben	149
Az Osztrák–Magyar Monarchia haditengerészetének rendfokozati jelzései	150
Mozgósítás a m. kir. postánál	153
A postai, távírdai és távbeszélő-forgalom szabályozása	154
A csepeli rádióállomás	155
A magyar híradástechnikai ipar a világháborúban	156
Távírószervezetek felállítása a m. kir. honvédségben	156
Hírközlés az 1914. évi osztrák–magyar–szerb–montenegrói hadjáratban (1914. augusztus 12. – december 15.)	158
Hírközlés Przemysl védelmének időszakában (1914. szeptember 14. – 1915. március 22.)	160
Az összekötő szolgálat feladatainak meghatározása a gorlicei áttörés előkészítésének időszakában (1915. április 25. – május 2.)	161
A rádiófelderítő és a rejtjelszolgálat a világháborúban	162
Az első magyar rádió-iránymérő szolgálat felállítása	168
Hírközlés a Dunaflottilla bevetése során	169
A haditengerészet rádióparkjának bővítése	172
A haditengerészeti tábori posta a világháborúban	178
A léggjáró csapatok fejlesztése és a tábori időjelző szolgálat felállítása	178
A légvédelem összeköttetései	179
Gyalog-távbeszélőszakaszok felállítása	180
Hadosztály- (dandár-) és hegyi távbeszélőosztatok szervezete	182
A gyalogság összeköttetései és a tábori távbeszélőközpontok megjelenése	186
A lovasság összeköttetései	195
A tüzérség összeköttetései	198
A távíró-alakulások átszervezése 1917–18-ban	204
Rádióutasítás a hadrakelt sereg számára (1917)	218
A fényszórók alkalmazása optikai távjelzésre	221
A rohamcsapatok összeköttetései	221
A hadsereg-főparancsnokság szervezete 1918 márciusában	222
A piavei offenzíva hírközlése 1918-ban	224
Távírópótszázadok felállítása 1918-ban	226
Osztrák–magyar csapatok a nyugati fronton	227
A XXIV. hadtest vezetékes hálózata 1918. augusztus 29-én	227
Az I. hadtest összeköttetései a visszavonulás alatt	229
ÖSSZEFOGLALÓ	233
RÖVIDÍTÉSEK, JELÖLÉSEK	237
NÉVMUTATÓ	239
JEGYZETEK	241
KÉPJEGYZÉK	254